

Полканов Андрій Андрійович,
к. мистецтвозн., викладач
Юй Хенюань, аспірант,
Го Сяофен, аспірант
Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського,
м. Одеса, Україна
Polkan@ukr.net

Досвід адаптивно спрямованої фахової підготовки китайських студентів-вокалістів у педагогічному університеті України

Вступ. Важливим наслідком інтернаціоналізації вищої освіти сьогодні є поширення тенденції до так званої «освітньої міграції», тобто навчання студентів у інших країнах. Нагадаємо також, що в сучасному світі міжкультурні зв'язки розглядаються як один з інструментів «м'якої сили», тому провідні в цьому сенсі країни зацікавлені в залученні іноземних студентів до навчання у своїх вищих навчальних закладах.

Мета статті – обґрунтування принципів і методів фахової, адаптивно спрямованої підготовки китайських студентів-вокалістів в українському педагогічному університеті.

Методи й матеріали. В основу підготовки статті було покладено врахування настановних ідей культуровідповідного й компаративного наукових підходів, принципів інтернаціоналізації в умовах академічної мобільності.

У вищих навчальних закладах України одним з найбільш активних потоків іноземних студентів є молодь Китаю, для яких пріоритетним напрямком здобуття вищої освіти на цей час є музичне мистецтво. Цей факт пояснюється, по-перше, високим міжнародним престижем української системи музичної освіти, по-друге – меншим впливом рівня мовленнєвої підготовки на якість освітньо-виховного процесу; адже музика є інтернаціональною мовою і частково припускає навчання на засадах емпірично-демонстраційних дій викладача та наслідування їм вихованців.

Натомість і в галузі музичної освіти значущість вербального спілкування досить велика, при чому значною є і її складність. Адже спілкування з приводу музичних вражень інтерпретації художньо-образного змісту творів, підвищується завдяки тому, що потребує вираження внутрішніх почуттів і художніх емоцій, відображення тонкощів рухового, м'язово-виконавського стану апарату, тобто оперування специфічною термінологією, переклад яких далеко не завжди можна отримати за допомогою розповсюджених перекладачів з інтернету.

Це становище пояснює, чому конкурентоспроможність сучасного фахівця визначається не тільки його високою компетентністю в професійній сфері, а й здатністю діяти в інокультурному середовищі, іншомовних комунікаційних ситуаціях, сприяючи розширенню міжнародних культурних контактів.

Як зазначають науковці, типова і цілком природна ситуація полягає в тому, що сутність і зміст підготовки спеціалістів визначаються державною політикою, традиціями і перспективними соціокультурними завданнями. Однак для студентів-іноземців провідною метою є підготовка до своєї майбутньої діяльності, специфіка якої визначається потребами його держави і суспільства. Отже, зміст освіти, яку йому пропонує приймаюча сторона, має певним чином відповідати очікуванням іноземного студента, тобто враховувати особливості застосування набутих знань, навичок і вмінь відповідно іншим культурним традиціям і завданням, які на це час покладаються на музичну освіту.

Особливо специфічним з цього погляду є здобуття китайськими студентами вокальної освіти, набуття якої вимагає вирішення особливих завдань, зокрема – перебудови техніки звукоутворення, яка суттєво відрізняється в китайській співочій культурі від європейських традицій; оволодіння фонаційно-артикуляційними та вокально-орфоепічними навичками, потрібними для виконання творів на мовах, що зустрічаються в репертуарі студента – українській, італійській, російській тощо, глибокого проникнення в художньо-образний зміст вокальних творів, які утворюються завдяки синкретизму поетичного і вербального тексту. В свою чергу, розуміння сутності вербального тексту потребує його глибокого аналізу і розуміння не тільки сюжету, а й художнього

над-сенсу, який утворюється такими поетичними прийомами, як метафори, епітети, порівняння, гіперболи тощо.

Крім того, навчання юних вокалістів у інокультурних умовах вимагає згладжування існуючих відмінностей між національними музичними системами, способами організації музичної мови і проявом художнього мислення, шляхами оволодіння майстерністю виконання вокальних творів різних стилів, художньо-образної ментальності.

Виходячи з інтересів китайських студентів і специфіки їх майбутньої вокально-виконавської та викладацької діяльності, навчальний процес має будуватися на основі наступних принципів:

- цілеспрямованого збагачення уявлень щодо стильового розмаїття вокального мистецтва;
- формування в китайських студентів здатності до оволодіння різними виконавськими стилями і манерами – бароко, романтизм, експресіонізм, китайська народна (так звана художня) пісня, що співається в манері «китайського бельканто» та інші;
- системного усунення типових для більшості китайських студентів прогалин в області історії музичної та музично-теоретичної підготовки;
- заохочення китайських студентів до оволодіння вокально-орфоепічними техніками виконання репертуару на різних мовах;
- залучення китайських студентів в інтернаціональні форми ансамблевого музикування і творчого спілкування;
- стимуляція їх творчої та методико-практичної ініціативи, навичок професійної рефлексії, самопроекування і фонаційно-вокального й виконавсько-творчого самовдосконалення.

У педагогічному університеті Ушинського, де щорічно навчається значна кількість китайських студентів, магістрантів та аспірантів, з метою реалізації зазначених принципів розроблено наступні заходи:

– адаптовано програми з музично-історичних та музично-теоретичних дисциплін, в яких посилено увагу саме до тих епох і стилів, які є найбільш цікавими й малознайомими для китайських студентів;

– постановка у змісті музично-теоретичних дисциплін таких завдань, як поглиблення освіти в галузі гармонії, поліфонії, удосконалення ладового чуття, збагачення мелодичного слуху за рахунок насичення мелодії альтераціями, хроматизмами, відхиленнями й модуляціями, складними мелодійними зворотами.

Особлива увага приділяється дисципліні з аналізу музичних творів. При цьому досить поширеними є завдання на порівняльний розгляд творів Заходу і Сходу, що допомагає здобувачам виявити специфічні риси творів певних стилів та адекватно їх інтерпретувати у виконавському процесі.

Варто зазначити, що і на індивідуальних заняттях – у грі на музичному інструменті, сольному, хоровому співі, китайських студентів заохочують до виконання творів із власної національної скарбниці, до підготовки рефератів, доповідей, презентацій, в яких відображено важливі сторінки розвитку китайського музичного, вокального мистецтва. Це, по-перше, стає свідченням зацікавленого ставлення викладачів до мистецтва народу іноземного студента, по-друге, стимулює їх здатність до самостійного пошуку й узагальнення цікавого матеріалу та набуття спроможності його викласти, збагачуючи свою лексику, по-третє – сприяє поглибленню в українських студентів уявлення щодо далеких за світосприйняттям і стилем музичних культур.

Висновки. Застосування означених принципів і організаційних форм, основі наступних принципів – цілеспрямованого збагачення уявлень щодо стильового розмаїття вокального мистецтва; формування в китайських студентів здатності до оволодіння різними виконавськими стилями і манерами; системного усунення типових для більшості китайських студентів прогалин в області історії музичної та музично-теоретичної підготовки; їх заохочення до оволодіння вокально-орфоепічними техніками виконання репертуару на різних мовах; залучення в інтернаціональні форми ансамблевого музикування і творчого

спілкування; стимуляції їх творчої та методико-практичної ініціативи й виконавсько-творчого самовдосконалення.

З цією метою запроваджено адаптацію програм навчальних дисциплін, в яких враховано особливості попереднього етапу музично-фахової підготовки китайських студентів, проблеми вокально-фонаційного, інтерпретаційно-стильового та мовно-комунікативного характеру.

Завдяки цьому на факультеті музичної та хореографічної освіти університету створюється сприятливе, полікультурне освітнє середовище – в єдності толерантної психологічної атмосфери, організаційних, методичних засад, спрямоване на розширення горизонту мистецьких знань у поєднанні із збереженням іноземними студентами своєї національної ідентичності, глибокої поваги як до світового, так і до власного музичного мистецтва, їх готовності до ефективної професійної діяльності в різноманітних соціокультурних умовах.